माझ्या मामाचा गाव शिरोडा

लहानपणी सुट्टीत आम्ही कोकणात मामाच्या गावी जात असू. तिथे आजीने मायेने बनवलेल्या खाद्य पदार्थांची तर रेलचेल असे. सोबत भावंडांना घेऊन मामाने घडवून आणलेल्या जवळचे समुद्र किनारे, देवस्थाने, बाजारपेठ यांची सफर व त्यासोबत त्या त्या स्थानाचे वैशिष्ट्य व इतिहास सांगणारी गोष्ट पण असे. पुढील सहा आठ महिने गावी परतल्या नंतर मित्र मंडळींसोबत यातील अनेक गोष्टी सांगून त्या अनुभवातील आठवणी व आनंद जागृत ठेवण्यात जायचा.

गावाबाहेरील झाडावरील भूत खेतांच्या कथाही रंगवून चर्चिल्या जात. बाहेरील नागरिकांनी गावात धंदे उभे करून गावातील संस्कृती बदलली, नव्याने आलेल्या औद्योगिक संस्था, टोलेजंग इमारती, खनिज खाणी किंवा बंदरे आणि रेल्वे यांनी आणलेले बदल गावाचे गावपण कसे उतराईस लागले किंवा पर्यावरण आणि मानवतेस तसेच निसर्ग आणि वन्यजीवास कसे धोके निर्माण झाले आणि हे सर्व मानव निर्मित आहे यावर कुटुंबातील जेष्ठ मंडळी चर्चा आणि वादविवाद करताना ऐकण्यास मोठी मौज येई.

आजच्या नवीन पिढीला हा आनंद असाच मिळावा अशी भावना आहेच आणि तो अधिक वृद्धिंगत व्हावा याकरिताचा हा माझ्या मामाचा गाव शिरोडा साठीचा उपद्व्याप.

टीम युफोरिक गेटावे
ड्रीमझ गोवा, शिरोडा

इतिहासातील मामाचे गाव शिरोडा

यशवंतगड किल्ला:

६१०-६११ मध्ये, चालुक्य शासक स्वामीराजाच्या काळात रेडी हे एक महत्त्वाचे व्यापारी बंदर होते. रेडी किल्ल्याचे बांधकाम सुमारे ६०० च्या सुमारास सुरू झाले. प्रत्येक शासकाने किल्ल्याच्या सीमा वाढवल्या. सध्याच्या किल्ल्याच्या भिंती जवळजवळ एक किमी त्रिज्यापर्यंत पसरल्या आहेत, परंतु मूळ किल्ला उत्तरेकडून पसरलेला होता, जिथे गणेश मूर्ती (रेडी गणेश मंदिर पहा) सापडली होती. हा किल्ला संभाजी महाराज आणि नंतर ताराबाई भोसले यांच्या नेतृत्वाखाली मराठा साम्राज्यासाठी बांधलेल्या ॲडमिरल कान्होजी आंग्रे यांच्या अधिकार क्षेत्राचा भाग होता.

१७४६ मध्ये पोर्तुगीजांनी हा किल्ला ताब्यात घेतला. पूर्वीचे मालक सावंतवाडीचे राजे सावंत, किनाऱ्यावरील त धोरणात्मक स्थानामुळे त्यावर पुन्हा नियंत्रण मिळविण्यासाठी उत्सुक होते. शांतता करारानंतर किल्ला अखेर सावंतांना परत करण्यात आला, परंतु त्यांचे यश अल्पकाळ टिकले. १७६५ मध्ये, किल्ला ब्रिटिशांनी ताब्यात घेतला, ज्यांनी नंतर १८९० मध्ये किल्ल्याच्या भिंतींची मालकी कायम ठेवत स्थानिकांना जमीन विकली.

मराठीतील प्रथम ज्ञानपीठ पुरस्कार्थी पद्मभूषण वि. स. खांडेकर स्मारक, शिरोडा

जन्म नाव: गणेश आत्माराम खांडेकर, जन्म: ११ जानेवारी १८९८ (सांगली), मृत्यू: ०२ सप्टेंबर १९७६ मिरज. पुण्यात शिक्षणासाठी असताना २०१४ मध्ये त्यांची भेट राम गणेश गडकरी यांचेशी झाली व

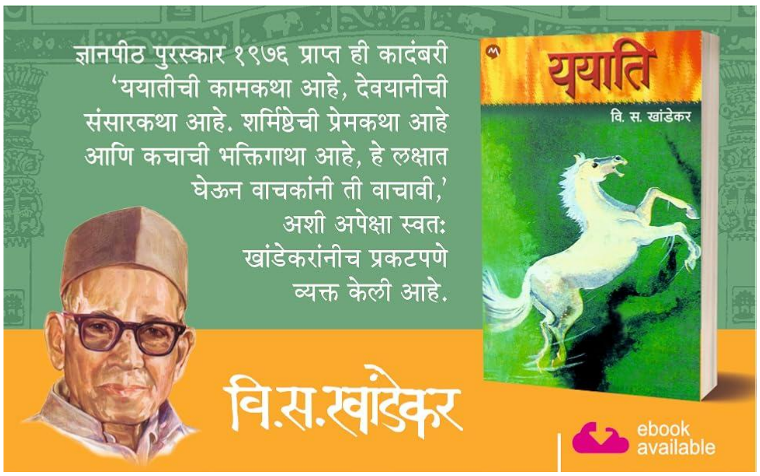

दोघे घनिष्ट मित्र बनले. वडिलांच्या अकाली निधनानंतर सावंतवाडीजवळील नाणेली गावात राहणाऱ्या त्यांच्या काकांना ते जानेवारी २०१६ मध्ये दत्तक गेले, आणि त्यांचे नवीन नामनिधान विष्णू सखाराम खांडेकर असे झाले. परंतु तेंव्हापासून त्यांचे दैनंदिन जीवन खडतर होते, दत्तक वडिलांची मदत नव्हती त्यामुळे आर्थिक परिस्थिती बेताची होती. एप्रिल २०२० मध्ये शिरोडा गावातील ट्युटोरिअल इंग्लिश स्कूल मध्ये शिक्षक म्हणून काम करण्याची मिळालेली संधी त्यांनी स्वीकारली आणि तेथे त्यांनी इ.स. १९३८ पर्यंत काम केले. आपल्या आयुष्यात त्यांनी १६ कादंबऱ्या, ६ नाटके, जवळपास २५० ललितलेख, १०० निबंध आणि कित्येक टीकाटिपण्या लिहिल्या. साहित्य अकादमी पुरस्कार (१९६०) - ययाति (कादंबरी), पद्मभूषण पुरस्कार (१९६८), ज्ञानपीठ पुरस्कार (१९७४) - ययाति कादंबरीसाठी. नंतर ट्युटोरिअल इंग्लिश स्कूलचे नामकरण बावडेकर विद्यालय असे झाले. याच शाळेमध्ये वि. स. खांडेकर यांचे स्मारक आहे.

शिरोडा मिठागर

शिरोडा गावापासून जवळच अनेक मिठागरे आहेत. या मिठागराचे ऐतिहासिक स्थान पण आहे. गांधीजींनी मिठाचा सत्याग्रह केल्यानंतर, काही दिवसांनी शिरोडा येथे अधिक प्रखरतेने मिठाचा सत्याग्रह करण्यात आला. मिठागरातील मिठ लुटण्यात आले. त्याठिकाणी राष्ट्रीय तिरंगा ध्वजाचे झेंडे उभारले गेले. मिठ खुल्या बाजारात विकण्यासाठी पाठवले गेले आणि हे सर्व मिठागरांच्या मालकांच्या संमतीने केले गेले. महाराष्ट्रातील अनेक जिल्ह्यातून सुमारे ६५० आंदोलक जमा झाले होते. त्यातील ३५० आंदोलकांना अटक करण्यात आली. या गावातील अनेकांना बंदिवासाची शिक्षा झाली. सुमारे ११ दिवस शिरोडा गाव लोकांच्या ताब्यात होता. या आंदोलनाचे नेतृत्व रत्नागिरीचे सामाजिक कार्यकर्ते 'कोकणचे गांधी' अप्पासाहेब पटवर्धन यांनी केले. या प्रखर आंदोलनाचा मूक साक्षीदार म्हणून एक महाकाय वडाचे झाड मिठागराजवळ आजही उभे आहे.

रेडी गणेश मंदिर

८ एप्रिल १९७६ रोजी सदानंद नागेश कांबळी नावाच्या एका ट्रकचालकाने त्याचा ट्रक एका विशिष्ट ठिकाणी उभा केला. हा ट्रक लोह खनिज खाणीतून बंदराकडे जात असे. तो ट्रकचालक तिथेच झोपला आणि त्याला स्वप्न पडले. स्वप्नात, गणेशाने त्याला दिव्य रूप दिले आणि त्याच ठिकाणी खोदण्यास सांगितले. त्याची गणपतीवर खूप श्रद्धा होती. त्याच्या स्वप्नाप्रमाणे, त्याने तिथे खोदकाम सुरू केले आणि आश्चर्य की, तेथे दगडात कोरलेली दोन हातांची गणपतीची मूर्ती दिसली. तारीख १ मे १९७६ होती. ग्रामदेवता कडून कौल मागितल्यानंतर, त्याच ठिकाणी मंदिर बांधून प्रतिस्थापना करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. काही दिवसांनी, त्याच भागात त्यांनी उंदराची एक मोठी मूर्ती खोदली, जी गणेशाचे पारंपारिक वाहन आहे. या गणेश मूर्तीची उंची ६ फूट व रुंदी ४ फूट इतकी आहे. मूळ स्वरूपात हि मूर्ती जांभ्या दगडातील होती. या मूर्ती खूप सुंदर आणि देखण्या आहेत.

शिरोड्यातील इतर आकर्षणे

- वेतोबा मंदिर, अरावली
- ग्राम देवता श्री सेवी माउली देवस्थान, शिरोडा
- वेळागर किनारा / पॅराडाईज बीच
- तेरेखोलचा किल्ला, गोवा बॉर्डर

आपल्यासाठी खास Curated मेनू

कोकणी पद्धतीचे घरगुती जेवण: बांगडा, सुरमई, पापलेट, प्रॉन्स थाळी, शाकाहारी थाळी

ब्रेकफास्ट: घावणे चटणी, आंबोली चटणी, उसळ पाव, मिसळ पाव, रस ऑम्लेट, शिरवाळे रस (स्वीट), पोहे